

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. május 12.

LATIN NYELV

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

I. FORDÍTÁS

Massilia bezárja a kapuit Caesar előtt
(Caesar: *De bello civili* I. 34)

Quo cum venisset, ³ cognoscit profectum Domitium ad occupandam Massiliam navibus actuariis septem, ⁷ praemissosque etiam legatos Massilienses domum, nobiles adulescentes, ⁴ quos ab urbe discedens Pompeius erat adhortatus, ⁴ ne nova Caesaris officia veterum suorum beneficiorum in eos memoriam expellerent. ⁵ Quibus mandatis acceptis Massilienses portas Caesari clausurant; ⁴ Albicos, barbaros homines, qui in eorum fide antiquitus erant montesque supra Massiliam incolebant, ad se vocaverant; ⁵ frumentum ex finitimis regionibus atque ex omnibus castellis in urbem convexerant; ⁴ armorum officinas in urbe instituerant²; muros, portas, classem reficiebant. ²

A második, 7 pontos szövegegység bontása: az *ad occupandam Massiliam* szerkezet felismerése, helyes fordítása: 2 pont, az accusativus cum infinitivo felismerése és helyes fordítása: 3 pont, lexikai pontosság: 2 pont. *Quibus mandatis acceptis Massilienses portas Caesari clausurant* – a mondat bontása: ablativus absolutus 2 pont; lexikai pontosság (beleértve a relatív mondatfűzést): 2 pont.

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik válsul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. Amennyiben ettől eltérő pontozást kell alkalmazni, azt a szöveg alatt külön jelöljük. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmiságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékot meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékáig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

Miután odaérkezett, megtudta, hogy Domitius hét gyors hajóval elindult, hogy elfoglalja Massiliát, és előre hazaküldték a massiliai követeket is, ifjú nemesembereket, akiket a városból (vagy: Rómából) távozva arra intett Pompeius, ne feledtessék el velük Caesar új szívességei az ő korábbi jóindulatát irántuk (vagy: Caesar friss szívességei ne töröljék ki az ő irántuk tanúsított régi jóindulatának emlékét). Minthogy ezt az utasítást kapták (vagy: miután ezt a feladatot kapták), a massiliaiak Caesar előtt bezárták kapuikat; az albikusokat, ezeket a barbár

embereket, akik régtől fogva a védelmük alatt álltak, és a Massilia fölötti hegyekben éltek, magukhoz hívták; a terményeket a környező vidékről és az összes erődítményből a városba szállították; fegyvergyártó műhelyt létesítettek a városban; a városfalakat, a kapukat, a hajóflottát megújították (vagy: helyrehozták).

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el. Amennyiben valamelyik feladatban öt tizedre végződő pontszám keletkezik, a felső pontozási táblázatban is ebben az alakban jelenjen meg, az **ÖSSZESEN** rovatban viszont az esetlegesen keletkezett törtszámot a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni.

1. Tegye át a megadott alakokat egyes számból többes számba, illetve fordítva! (8 pont)

de mulieribus pulchris	<i>de muliere pulchra</i>	1+1 pont
mare ferocius	<i>maria ferociora</i>	1+1 pont
hac dea	<i>his deabus</i>	1+1 pont
de senatibus veteribus	<i>de senatu vetere</i>	1+1 pont

2. Egészítse ki a mondatokat a megadott szavak megfelelő jelentésű alakjaival! (3 pont)

Hitványabb dolog az ezüst az aragnál, az erényeknél pedig az arany hitványabb. <i>Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.</i>	1 pont
A vágyakat követni a legkönnyebb dolog. <i>Cupidines sequi facillimum est.</i>	1 pont
Jól elvégezni a kötelességünket dicsőséges dolog. <i>Officium bene conficere clarum est.</i>	1 pont

3. Tegye az imperfectumban álló alakokat perfectumba, a perfectumban állókat imperfectumba! (4 pont)

narras	<i>narravisti</i>	1 pont
narrati sumus	<i>narramur</i>	1 pont
narraremini	<i>narrati 3 essetis</i>	1 pont
narraverunt	<i>narrant</i>	1 pont

4. Képezze a gero 3 gessi, gestum ige megjelölt alakjait! (4 pont)

part. inst. act. fem. plur. acc.	<i>gesturas</i>	1 pont
inf. impf. pass.	<i>geri</i>	1 pont
part. impf. act. neutr. plur. nom.	<i>gerentia</i>	1 pont
gerundium abl.	<i>gerendo</i>	1 pont

5. A következő összetett mondatokat alakítsa át igeneves szerkezetű egyszerű mondatokká! (6 pont)

Miután ezek a dolgok kiderültek, Caesar Ilerdába távozott.
 Postquam hae res cognitae sunt, Caesar Ilerdam profectus est.
His rebus cognitis Caesar Ilerdam profectus est. 3 pont

Pompeius csapatokat küldött, hogy megvédjék a hidat.
 Pompeius cohortes misit, ut pontem defenderent.
Pompeius ad pontem defendendum / pontem defendendi causa (gratia) / pontis defendendi causa (gratia) / pontem defensuros cohortes /pontem defensum misit. 3 pont

6. Oldja meg a következő összetett mondatokkal kapcsolatos feladatokat! (5 pont)

a) A polgárok a consulokat kérdezték, hogy az aedilisek mikor fogják a gabonát a városba szállítani.

Milyen alárendelt mellékmondat oldható meg a latin fordítás?
függő kérdés / kérdő tárgyi mellékmondat 1 pont

Alkossa meg az alárendelt mellékmondat állítmányát!

Cives consules interrogabant, quando aediles frumenta in urbem *apportaturi essent.* 1 pont

Alakítsa át úgy az alárendelt mellékmondat állítmányát, hogy a jelentés ez legyen:

A polgárok a consulokat kérdezték, hogy az aedilisek mikor szállították a gabonát a városba.
 Cives consules interrogabant, quando aediles frumenta in urbem *apportavissent.* 1 pont

b) A polgárok a forumra mentek, hogy consulokat válasszanak.

Milyen alárendelt mellékmondat oldható meg a latin fordítás?
célhatározói mellékmondat 1 pont

Alkossa meg az alárendelt mellékmondat állítmányát!
 Cives in forum iverunt, ut consules *crearent.* 1 pont

7. Írja a latin szavak mellé egy-egy a mai magyar nyelvben továbbélő származékukat, és hogy mit jelent az a szó a mai használatban! (3 pont)

antiquus 3	<i>antikvárium</i>	<i>régiségek / régi könyvek tára</i>	0,5+0,5 pont
expedio 4 -ii/ivi, -itum	<i>expedíció</i>	<i>kirándulás messzi földre</i>	0,5+0,5 pont
contra (+ acc.)	<i>megkontráz</i>	<i>ellentmond</i>	0,5+0,5 pont

(Minden más megfelelő jelentésű szó is elfogadható.)

8. Írja a megadott szavak mellé egy latin szinonimájukat! Teljes szótári alakokat adjon meg! (2 pont)

do 1	<i>tribuo 3 tribui, tributum / praebeo 2 praebui, praebitum / dono 1</i>	1 pont
arbitror 1	<i>puto 1; existimo 1</i> (Minden más megfelelő jelentésű szó is elfogadható.)	1 pont